

POSTANOWIENIE

31 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

na posiedzeniu niejawnym 31 marca 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku Ż.D.

z udziałem P.D.

o podział majątku wspólnego,

na skutek skargi kasacyjnej P.D.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z 27 października 2022 r., VI Ca 558/22,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

[A.T.]

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 27 października 2022 r. Sąd Okręgowy w Zielonej Górze oddalił apelację uczestnika od postanowienia wstępnego Sądu Rejonowego w Nowej Soli z 8 czerwca 2022 r., którym ustalono, że udziały wnioskodawczyni Ż.D. i uczestnika P.D. w majątku wspólnym są równe.

U podstaw rozstrzygnięcia Sądów *meriti* legło stwierdzenie, że ocena całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie wykazała

zaistnienia ważnych powodów do uwzględnienia żądania uczestnika ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym (art. 43 § 2 k.r.o.).

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez uczestnika.

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołał się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W jego ocenie skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona bowiem Sąd drugiej instancji rażąco naruszył przepisy prawa materialnego i procesowego. Sądy *meriti* nie odniosły się bowiem szerzej do trwonienia majątku wspólnego przez wnioskodawczynię oraz przyczynienia się przez nią do uszczuplenia tego majątku. Uzasadnienia postanowień Sądów w powyższym zakresie były pobieżne i nie wyjaśniły podstawowych kwestii pozwalających ocenić w czym Sądy upatrywały podstaw do orzeczenia równych udziałów w majątku wspólnym.

W piśmie procesowym z 28 kwietnia 2023 r. (k. 1469 – 1470), skarżący zarzucając naruszenie art. 367 § 3 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym w dacie orzekania i odwołując się do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, powołał się dodatkowo na nieważność postępowania przed Sądem drugiej instancji z uwagi na rozpoznanie przez ten Sąd sprawy w składzie jednego sędziego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawczyni wniosła o jej odrzucenie w części objętej pismem uczestnika z 28 kwietnia 2023 r., a w pozostałym zakresie odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne

wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą usuwanie błędów w zakresie wykładni i stosowania prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Wbrew stanowisku skarżącego w sprawie nie doszło do nieważności postępowania przed Sądem drugiej instancji z uwagi na orzekanie przez ten Sąd w składzie jednoosobowym.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego kwestia niedostatecznie legitymowanego i nieproporcjonalnego - w świetle art. 45 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP - obniżenia standardu ochrony sądowej przez odstępianie od kolegalności orzekania w sądzie drugiej instancji została wyjaśniona w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasadzie prawnej – z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, w której przyjęto, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15 z.zs1 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID – 19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 z późn. zm.) ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne do ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia - brak tego ograniczenia byłby bowiem niepożądany ze społecznego punktu widzenia i prowadziłby do nadwyrężenia powagi władzy sądowniczej oraz wizerunku sądownictwa - nie znajduje zatem zastosowania w badanej sprawie, w której Sąd Okręgowy orzekał w składzie jednoosobowym w dniu 27 października 2022 r., a zatem przed datą podjęcia

uchwały. Nie ma zatem podstaw do przyjęcia, że zaskarżone orzeczenie zapadło w warunkach nieważności (art. 379 pkt 4 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Bliższa analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala przyjąć, by skarga była – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona. Wywód zawarty w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania sprowadzał się do polemiki z zaskarżonym orzeczeniem, nie zaś wykazania, że popełnione przy jego ferowaniu uchybienia w zakresie stosowania prawa miały charakter kwalifikowany. Uzasadnienie przedstawione przez Sąd Okręgowy nie pozwala przy tym stwierdzić oczywistych i rażących uchybień, które mogłyby odpowiadać analizowanej przesłance.

Sposób sformułowania wniosku wskazuje natomiast, że uczestnik traktuje skargę kasacyjną nie jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, a jako instrument pozwalający mu na kwestionowanie niesatysfakcjonującego go rozstrzygnięcia w trzeciej instancji, któremu to celowi postępowanie kasacyjne nie służy.

Ponadto lektura uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania przekonuje, że skarżący upatrując kwalifikowanego naruszenia prawa w

niedostatecznym umotywowaniu przez Sąd Okręgowy swojego stanowiska, a także w naruszeniu przez ten Sąd art. 43 § 1 i 2 k.r.o., w istocie zmierza do zakwestionowania oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, która doprowadziła Sąd Okręgowy do przekonania, że nie wykazał ważnych powodów do ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym (art. 43 § 2 k.r.o.).

Konstruując w ten sposób wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący pominął, że skarga kasacyjna jest instrumentem prawidłowości stosowania prawa przez sądy, a nie służy do kontroli ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia. Nie można zatem przenosić do postępowania kasacyjnego - także pod pozorem naruszenia prawa materialnego - sporów dotyczących stanu faktycznego, gdyż jego ustalenie należy do sądów *meriti*, a Sąd Najwyższy nie ma w tym zakresie żadnych, ustrojowych ani procesowych kompetencji (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 1169/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 139 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2014 r., IV CSK 671/13, niepubl.).

Podstawą przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie mogą być zatem kwestie dotyczące błędnej - w ocenie skarżącego - oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, które legły u podstaw przyjęcia, że udziały wnioskodawcy i uczestnika w majątku wspólnym są równe, są to bowiem zagadnienia usuwające się od kontroli sądu kasacyjnego, który w postępowaniu kasacyjnym jest związany podstawą faktyczną zaskarżonego orzeczenia (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.).

Niezależnie od powyższego w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że o tym, czy istnieją ważne powody w rozumieniu art. 43 § 2 k.r.o. decyduje ocena całokształtu okoliczności danej sprawy. Pod pojęciem tym rozumie się takie okoliczności, które oceniane z punktu widzenia zasad współżycia społecznego przemawiają za nieprzyznaniem jednemu z małżonków korzyści z majątku wspólnego, w takim zakresie, w jakim, w sposób rażący lub uporczywy, nie przyczynił się on do powstania tego majątku, stosownie do posiadanych sił i możliwości zarobkowych.

Przy ich ocenie należy mieć na względzie, całokształt postępowania małżonków w czasie trwania wspólności majątkowej, w zakresie wykonywania

ciążących na nich obowiązków względem rodziny, którą przez swój związek założyli. Nie ma również wątpliwości, iż okoliczności natury majątkowej mieszczą się w przesłance niejednakowego przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego, z uwzględnieniem, że nie chodzi tu tylko o działania małżonków prowadzące bezpośrednio do powiększenia substancji majątku wspólnego, ale całokształt ich starań o założoną przez zawarcie małżeństwa rodzinę i zaspokojenie jej potrzeb. „Ważnymi powodami”, są zaś względy natury etycznej, które sprawiają, że w danych okolicznościach równość udziałów małżonków w majątku wspólnym wyraźnie koliduje z zasadami współżycia społecznego (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 26 listopada 1973 r., III CRN 227/73, OSNCP 1974, nr 11, poz. 189; z 5 października 1974 r., III CRN 190/74, niepubl.; z 7 czerwca 2000 r., III CKN 455/00, niepubl.; z 25 lipca 2000 r., III CKN 932/98, niepubl.; z 21 listopada 2000 r., III CKN 1018/00, niepubl.; z 27 czerwca 2003 r., IV CKN 278/01, OSNC 2004, nr 9, poz. 146; z 6 kwietnia 2005 r., III CK 469/04, niepubl.; z 19 kwietnia 2012 r., Biul. SN 2013r, nr 4, poz. 24; i z 24 kwietnia 2013 r., IV CSK 553/12, OSNC – ZD 2014, nr 2, poz. 24).

Z motywów zaskarżonego orzeczenia nie wynika, by stanowisko Sądu Okręgowego odbiegało od przyjętej w orzecznictwie Sądu Najwyższego wykładni art. 43 § 2 k.r.o. Ponadto, w tego rodzaju sprawach istotne znaczenie dla dokonania subsumpcji pod określoną normę prawną, ma dokonanie uprzedniej oceny zgromadzonych w sprawie dowodów, będących podstawą ustaleń faktycznych, a więc kwestie usuwające się spod kontroli sądu kasacyjnego. W podstawie faktycznej zaskarżonego orzeczenia brak natomiast jakichkolwiek okoliczności pozwalających przyjąć, że istniały podstawy do ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym, z przyczyn na które wskazuje skarżący.

W konsekwencji argumentacja przytoczona we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie wykazuje tezy, że zaskarżone orzeczenie stanowi konsekwencję błędów w zakresie stosowania prawa, których efektem jest orzeczenie oczywiście wadliwe.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego pozostawiono zgodnie z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 1 k.p.c. sądowi, który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie, skarga kasacyjna dotyczyła bowiem orzeczenia rozstrzygającego apelację od postanowienia wstępnego.

[A.T.]

[a.ł.]